

Leo Trotskij

Varken en arbetarstat eller borgerlig stat?

Politisk form och socialt innehåll

Kamraterna Burnham och Carter¹ har satt ett nytt frågetecken över sovjetstatens klasskaraktär. Svaret som de ger är enligt min mening helt felaktigt. Men eftersom dessa kamrater, till skillnad från många ultravänsterister, inte försöker ersätta vetenskaplig analys med gallskrick, kan och bör vi föra en allvarlig diskussion över denna utomordentligt viktiga fråga med B. och C.

B. och C. glömmer inte att den huvudsakliga skillnaden mellan Sovjetunionen och den samtida borgerliga staten återfinnes i den mäktiga utveckling av produktivkrafter som ägt rum på grund av en förändring av ägandeformen. De erkänner också att ”den ekonomiska struktur som etablerades genom Oktoberrevolutionen har i grund och botten förblivit oförändrad”. Av detta drar de slutsatsen att det är det sovjetiska och världsproletariatets uppgift att försvara Sovjetunionen mot imperialistiska angrepp. Om detta råder det en fullständig enighet mellan B. och C. och oss. Men oavsett hur stor vår enighet är här täcker den knappast hela frågan. Även om B. och C. inte solidariserar sig med ultravänsteristerna anser de ändå att Sovjetunionen har slutat vara en arbetarstat ”enligt den traditionella innebörd (?) som denna term givits av marxismen”. Men eftersom ”den ekonomiska strukturen ... i grund och botten förblivit oförändrad”, har Sovjetunionen inte blivit en borgerlig stat. B. och C. förnekar samtidigt – och för detta kan vi bara gratulera dem – att byråkratin har blivit en självständig klass. Resultat dessa inkonsekventa påståenden i slutsatsen, är exakt samma som den som stalinisterna drar, att sovjetstaten, i allmänhet, inte är ett organ för klassherravälde. Vad är den i så fall?

Vi har alltså här ett nytt försök att revidera teorin om statens klasskaraktär. Vi är inte, och det behöver inte påpekas, fetischister; om nya historiska fakta skulle kräva en revidering av teorin skulle vi inte tveka att göra så. Men de bedrövliga erfarenheterna av de gamla revisionisterna skulle i vilket fall som helst ingjuta en hälsosam försiktighet i oss. Vi skulle, tiofaldigt, överväga den gamla teorin med nya fakta innan vi försökte formulera en ny lära.

B. och C. anmärker i förbigående själva att proletariatets styre, genom dess beroende av objektiva och subjektiva förhållanden, ”är förmöget att ta sig uttryck i ett antal olika styrelseformer”. För klarhetens skull skall vi tillägga: antingen genom öppen kamp mellan olika partier i sovjeterna, eller genom ett partis monopol, eller faktiskt till och med genom koncentration av all makt i händerna på en person. Personlig diktatur är givetvis ett tecken på största fara för regimen. Men samtidigt är det, under särskilda förhållanden, det enda sättet att rädda regimen. En stats klasskaraktär bestäms följaktligen därför inte genom dess politiska form, utan genom dess sociala innehåll; genom karaktären av de egendomsformer och produktionsförhållanden som den givna staten vaktar och försvarar..

I princip förnekar inte B. och C. detta. Om de trots det vägrar att inse att Sovjetunionen är en arbetarstat, så är det på grund av två orsaker, varav en är av ekonomisk och den andra av

¹ Den under Fenner Brockways redaktörskap stående Londontidningen *New Leader* skriver i en ledare den tolfte november detta år:

”ILP accepterar inte den trotskistiska ståndpunkten att socialismens grunder i Sovjetryssland har förstörts.”

Vad kan man säga om sådana människor? De förstår inte andras tankar eftersom de inte har några egna själv. De kan bara så förvirring i arbetarnas hjärnor.

politisk natur. "Under de senare åren", skriver de, "har byråkratin definitivt börjat röra sig mot en fullständig förstörelse av den planerade och nationaliserade ekonomin". (Har bara "börjat röra sig mot"?) Vi läser också att utvecklingen "för byråkratin mot en alltjämt stegrande och djupgående konflikt med den nationaliserade ekonomins behov och intressen". ("För" den bara?) Motsättningen mellan byråkratin och ekonomin har observerats innan detta, men under de senare åren har "byråkratins handlingar aktivt börjat sabotera planen och fått statsmonopolet att börjat lösas upp". (Bara "bara börjat lösas upp"? Alltså ännu inte upplöst?)

Som ovan angivits har det andra påståendet en politisk karaktär. "Begreppet proletariats diktatur är i första hand inte en ekonomisk, utan främst en politisk kategori. . . . Alla former, organ, och institutioner av proletariats klasstyre har nu förstörts, proletariats klasstyre har alltså, med andra ord, förstörts". Efter att ha hört om det proletära styrets "olika former", framstår detta andra påstående, stående för sig självt, som ganska oväntat. Proletariats diktatur är självklart inte bara "till största del", utan helt och fullt en "politisk kategori". Just denna politik är dock bara koncentrerad ekonomi. Socialdemokratins dominans inom staten och sovjeterna (Tyskland 1918-19) hade ingenting gemensamt med proletariats diktatur då den lämnade borgerlig egendom orörd. Men den regim som vaktar den exproprierade och nationaliserade egendomen från imperialisterna är, oberoende av politiska former, proletariats diktatur.

B. och C. medger så att säga "i allmänhet" detta. Som utväg får de därför kombinera de ekonomiska med de politiska argumenten. Byråkratin har, enligt dem, inte bara definitivt berövat proletariats dess politiska makt, utan har också drivit ekonomin in i en återvändsgränd. Om byråkratin, med alla sina reaktionära drag, spelade en relativt progressiv roll under den förra perioden, så har den nu definitivt blivit en reaktionär faktor. I detta resonemang finns det en frisk kärna som stämmer överens med alla Fjärde Internationalens tidigare utvärderingar och prognoser. Vi har mer än en gång nämnt det faktum att "upplyst absolutism" har spelat en progressiv roll under borgarklassens utveckling, bara för att först efteråt bli en broms för denna utveckling; som bekant löstes konflikten genom revolution. När vi lägger grunden för socialistisk ekonomi kan "upplyst absolutism", som vi skrev, spela en progressiv roll endast under en ojämförligt kortare period. Denna prognos har klart visat sin korrekthet framför våra egna ögon. Lurad av sina egna framgångar, förväntade sig byråkratin att uppnå ännu större grader av ekonomisk tillväxt. Samtidigt stötte den emot en ekonomisk kris, vilket är en av orsakerna till den nuvarande paniken och dess vansinniga repression. Betyder detta att produktivkrafternas utveckling i Sovjetunionen redan har upphört? Vi skulle inte ge oss på att påstå något sådant. En nationaliserad ekonomis kreativa möjligheter är så stora att produktivkrafterna, trots den byråkratiska bromsen, kan utvecklas under en period av år, om än i en mer måttlig takt än tidigare. För tillfället är det knappast möjligt att göra en, efter dessa linjer, exakt förutsägelse. Hur som helst är den politiska krisen, vilken sliter sönder byråkratin, betydligt mer farligt för den i dag än perspektivet av ett stopp i produktivkrafternas utveckling. Låt oss, för att förenkla det hela, medge att byråkratin redan har blivit en absolut broms på den ekonomiska utvecklingen. Men skulle detta faktum i sig själv betyda att Sovjetunionens klasskaraktär har förändrats eller att Sovjetunionen saknar något som helst slags klasskaraktär? För mig verkar det som om detta är våra kamraters främsta misstag.

Borgarklassen utvecklade produktivkrafterna fram till första världskriget. Borgarklassen har bara varit en absolut broms på den ekonomiska utvecklingen under det senaste kvartsseket. Betyder detta att det borgerliga samhället har slutat vara borgerligt? Nej, det betyder bara att det har blivit ett förruttnande borgerligt samhälle. I ett antal länder är bevarandet av borgerlig egendomsform enbart möjligt genom bildandet av en fascistisk regim. Borgarklassen saknar, med andra ord, alla former och medel för sin egen direkta politiska dominans och måste använda sig av en mellanform. Betyder detta då att staten har slutat vara borgerlig? Till den

grad att fascismen, med sina barbariska metoder, beskyddar privategendom i produktivkrafterna, till den grad har staten förblivit borgerlig under det fascistiska styret.

Vi tänker inte alls ge vår analogi en allmängiltig innebörd. Icke desto mindre påvisar den att maktens koncentring i byråkraternas händer och bromsandet av produktivkrafternas utveckling, i sig själv, ännu inte har ändrat samhällets och statens klasskaraktär. Endast en revolutionär eller kontrarevolutionär krafts inträngande i egendomsförhållandena kan ändra statens klasskaraktär.

Men känner verkligen inte historien till tillfällena av klasskonflikter mellan ekonomin och staten? Det gör den! Efter det "tredje ståndet" grep makten förblev samhället under en period av flera år ett feodalt. Under sovjetstyrets första månader styrde proletariatet på en borgerlig ekonomis grunder. Proletariatets diktatur agerade på jordbrukets område för ett antal år på en småborgerlig ekonomis grunder (vilket den till viss del fortfarande gör). Om en borgerlig kontrarevolution skulle lyckas genomföras i Sovjetunionen, så skulle den nya regeringen för en lång tid bli tvungen att existera på en nationaliserad ekonomis grunder. Men vad betyder en sådan temporär konflikt mellan ekonomin och staten? Det betyder antingen revolution eller kontrarevolution. En klass seger över en annan betyder att den kommer att återuppbygga ekonomin i den segrandes intresse. Men ett sådant läge av kluvenhet, vilket är ett nödvändigt tillfälle i varje socialt omkullstörtande, har inget gemensamt med den klasslösa statens teori, där avsaknandet av en riktig chef utnyttjas av tjänstemannen, dvs av byråkratin, för egen vinnings skull.

Norm och fakta

Det är ersättandet av ett objektiva, dialektiskt närmande till frågan med en subjektivt "normativ" metod som gjort det svårt för många kamrater att komma till en korrekt sociologisk bedömning av Sovjetunionen. Det är inte utan anledning som Burnham och Carter² anser att Sovjetunionen inte längre kan räknas som en arbetarstat "enligt den traditionella innebörd som denna term givits av marxismen". Detta betyder bara att Sovjetunionen inte uppfyller de normer för en arbetarstat som vi lagt fram i vårt program. Om detta kan det inte råda någon oenighet. Vårt program har räknat med en arbetarstats progressiva utveckling och dess gradvisa bortvittrande. Men historien, vilken inte alltid faller ut "enligt ett program", har konfronterat oss med processen med en degenererande arbetarstat.

Men betyder detta att en arbetarstat som kommit i konflikt med vårt programs krav därmed har slutat vara en arbetarstat? En lever som förgiftats av malaria är inte samma sak som en normal lever. Men bara för det slutar den inte att vara en lever. För att förstå dess natur är inte kunskaper i anatomi och fysiologi nog; det är även nödvändigt att känna till patologi. Det är självklart mycket enklare att se på den sjuka levern och säga: "Detta föremål har inte mitt gillande" och vända ryggen till den. Men en läkare kan inte tillåta sig en sådan lyx. Beroende på sjukdomens egen natur och dess resulterande deformation av organ måste han antingen

² *James Burnham* och *Joseph Carter* var ledare för den bolsjevik-leninistiska fraktionen av socialistpartiets vänsterflygel och senare för SWP. I diskussionen före konventet representerade de en tendens i ledarskapet som försökte ändra partiets karaktärisering av Sovjetunionen som en arbetarstat, men insisterade på att de fortsatte att stödja försvaret av Sovjetunionen mot imperialistiska angrepp. Dessutom började de uttrycka farhågor om de centralistiska aspekterna av bolsjevikernas organisationspolitik. Vid SWP-kongressen fick deras resolution om Sovjetunionen rösterna från tre delegater mot sextionio för majoritetsresolutionen. Burnham-Carters resolution i organisationsfrågan drogs tillbaka när majoriteten gick med på mindre ändringar i sin resolution. 1940 bröt Burnham och Carter, denna gång tillsammans med Shachtman och Abern, med SWP om den sovjetiska statens klasskaraktär. Burnham drog sig snart ur det shachtmanitiska Workers' Party, och blev senare propagandist för McCarthyism och andra ultrahögerrörelser och redaktör för högertidskriften *National Review*.

tillgripa terapeutisk behandling ("reform") eller kirurgi ("revolution"). Men för att kunna göra detta måste han först erkänna att det deformerade organet är en sjuk lever och inte något annat.

Men låt oss använda en mer känd analogi, den mellan en arbetarstat och ett fackförbund. Enligt vår programmatiska synpunkt bör facket vara en klasskampsorganisation. Vad bör då vår attityd gentemot American Federation of Labor vara?³ I dess styrelse står omiskänneliga agenter för borgarklassen. I alla väsentliga frågor för herrarna Green, Wool och Co. en linje som står i direkt motsats till proletariatets intressen. Vi kan utvidga analogin större genom att säga att om AFL, till och med CIOs grundande, genomförde något progressivt arbete, så är den största delen av dess aktivitet nu förkroppsligat i kampen mot CIOs mer progressiva (eller mindre reaktionära) tendenser, Greens apparat har definitivt blivit en reaktionär faktor. Men AFL slutar inte att vara en facklig organisation på grund av det.

En stats klasskaraktär bestäms av dess förhållande till formerna för ägandet produktivkrafterna. Karaktären av en arbetarorganisation, såsom en fackförening, bestäms av dess förhållande till fördelningen av nationalinkomsten. Det faktum att Green och Co. försvarar privat ägande av produktionsmedlen ger dem en borgerlig natur. Skulle dessa herrar också försvara borgarklassens inkomst mot arbetarklassens attacker mot denna; skulle de genomföra en kamp mot strejker, mot löneförhöjningar, mot arbetslöshetsersättning, så skulle vi ha en strejkbrytarorganisation och inte ett fack. Men för att inte förlora sin bas måste Green och Co. inom vissa gränser, leda arbetarnas kamp för en ökning – eller åtminstone mot en minskning – av deras andel av nationalinkomsten. Detta objektiva kännetecken är tillräckligt i alla viktiga fall då vi behöver dra en gränslinje mellan den mest reaktionära fackföreningen och en strejkbrytarorganisation. Alltså är det vår plikt att inte bara utföra arbete inom AFL, utan också att försvara det mot strejkbrytare, Ku Klux Klan och dylikt.

Stalins funktion har, precis som Greens funktion har, en dubbel natur. Stalin tjänar byråkratin och följaktligen världsbourgeoisin; men han kan inte tjäna byråkratin utan att försvara det sociala fundament som byråkratin exploaterar för sitt eget intresse. I den utsträckningen försvarar Stalin nationaliserad egendom mot imperialistiska attacker och mot byråkratins alltför otåliga och giriga skikt. Men han genomför detta försvar med metoder som förbereder förstörandet av det sovjetiska samhället i sin helhet. Det är just därför som den stalinistiska klicken måste störtas. Proletariatet kan inte överlåta detta arbete åt imperialisterna. Trots Stalin försvarar proletariatet Sovjetunionen från imperialistiska angrepp.

Historiens utveckling har vant oss vid de mest skilda slag av fackföreningar: militanta, reformistiska, revolutionära, reaktionära, liberala och katolska. Med en arbetarstat är det annorlunda. Det är för första gången som vi upplever ett sådant fenomen. Det förklarar vår benägenhet att närma oss Sovjetunionen enbart från ett revolutionärt programs normer. Samtidigt är arbetarstaten ett objektivet historiskt faktum som utsätts för olika historiska krafter och, som vi ser, kan komma i full motsättning med "traditionella" normer.

Kamrater B. och C. har fullständigt rätt när de säger att Stalin och Co. tjänar den internationella borgarklassen. Men denna korrekta tanke måste placeras i korrekt tid och plats. Hitler tjänar också borgarklassen. Det finns dock en skillnad mellan Stalins och Hitlers funktioner. Hitler försvarar borgerliga egendomsförhållanden. Stalin anpassar byråkratins intressen till proletära egendomsförhållanden. Samme Stalin i Spanien, dvs på en borgerlig regims jord, utför Hitlers funktion (i sina politiska metoder skiljer de sig i allmänhet ganska lite åt). Sammanställningen av Stalins olika sociala roller i Sovjetunionen och i Spanien visar

³ *American Federation of Labor* (AFL) var en konservativ fackföreningsfederation, vars president var *William Green* (1873–1952) och en av vicepresidenterna var *Matthew Woll* (1880–1956).

att byråkratin inte är en självständig klass, utan ett verktyg för klasserna; och att det är omöjligt att definiera en stats sociala natur genom byråkratins dygd eller skurkaktighet.

Påståendet att en arbetarstats byråkrati har en borgerlig karaktär måste inte bara verka fullständigt obegripligt, utan även fullständigt orimligt för människor skapade med ett akademiskt tänkande. Kemiskt rena stater har dock aldrig existerat och existerar inte i verkligheten heller. Den halvfeodala preussiska monarkin utförde borgarklassens viktigaste politiska uppgifter, men utförde dem på sitt eget sätt, dvs på ett feodalistiskt, inte på ett jakobinskt sätt. I dagens Japan kan vi observera en likartad korrelation mellan statens borgerliga karaktär och det härskande kastens halvfeodala karaktär. Men detta hindrar oss inte från att tydliggöra att skilja mellan ett feodalt och ett borgerligt samhälle. Det är sant att man kan resa invändningen att samarbete mellan feodala och borgerliga krafter är omåttligt mycket lättare att genomföra än den mellan borgerliga och proletära krafter, i det att det första exemplet representerar två former av exploatering av klasser. Detta är fullständigt korrekt. Men en arbetarstat skapar inte ett nytt samhälle på en dag. Marx skrev att de borgerliga distributionsnormerna fortfarande existerar under en arbetarstats första period. (För mer om detta, läs sektionen "Socialismen och staten" i *Den förrådade revolutionen*.) Man måste väga och tänka denna tanke väl ända till dess slut. Själva arbetarstaten, som stat, är nödvändig just på grund av att de borgerliga distributionsnormerna fortfarande är i kraft.

Detta betyder att även den mest revolutionära byråkrati till viss mån är ett borgerligt organ inom arbetarstaten. Graden av förborgerligande och utvecklingens allmänna tendens har självklart avgörande betydelse. Om en arbetarstat förlorar sin byråkrati och gradvis försvinner betyder det att den utvecklas längs socialismens väg. Om byråkratin tvärtom blir mäktigare, mer auktoritär, privilegierad och konservativ betyder det att arbetarstatens borgerliga tendenser växer på bekostnad av dess socialistiska; med andra ord att den inre motsättning vilken till en viss grad finns inom en arbetarstat från dess första dagar inte, som "normen" kräver, försvagas, utan förstärks. Hur som helst, så länge som denna motsättning inte har spritt sig från fördelningens sfär till produktionens sfär och inte har krossat den nationaliserade egendomen och den nationaliserade ekonomin, förblir staten en arbetarstat.

Lenin sa redan för femton år sedan att "Vår stat är en arbetarstat, men med byråkratiska deformationer." Under den perioden representerade byråkratiska deformationer ett direkt arv från den borgerliga regimen och uppträdde, på så sätt, blott som en överlevande från det gamla. Under trycket från ogynnsamma historiska villkor fick den byråkratiska "överlevaren" emellertid nya näringskällor och blev en stor historisk faktor. Det är på grund av just detta som vi nu talar om arbetarstatens degeneration. Denna degeneration har, vilket den nuvarande orgien av bonapartistisk terror visar, närmat sig ett avgörande skede. Det som var en "byråkratisk deformation" håller för tillfället på att förbereda sig för att sluka det som finns kvar av arbetarstaten, utan att lämna några rester och på den nationaliserade ekonomins ruiner skapa en ny besutten klass. En sådan möjlighet har kommit allt närmare. Men allt detta är bara en möjlighet och vi ämnar inte böja oss för den på förhand.

Sovjetunionen som arbetarstat motsvarar inte de "traditionella" normerna. Detta betyder inte att det inte är en arbetarstat. Inte heller betyder det att normen har visat sig vara falsk. "Normen" räknade med den internationella proletära revolutionens fullständiga seger. Sovjetunionen är bara ett delvist och vanställt uttryck för en efterbliven och isolerad arbetarstat.

Idealistiskt, ultimativt och "rent" normativt tänkande strävar efter att skapa en värld efter dess eget tycke och vänder sig helt enkelt bort från fenomen som inte faller till dess behag. Sekterister, dvs. folk som är revolutionärer enbart i sin egen fantasi, använder sig av tomma

idealistiska normer. De säger: ”Dessa fackföreningar behagar inte oss, vi tänker inte gå med i dem; dessa arbetarstater behagar inte oss, vi kommer inte att försvara dem.” Varje gång lovar de att börja om historien på nytt. De kommer att skapa, förstår ni, en perfekt arbetarstat när gud lagt ett perfekt parti och perfekta fackföreningar i deras händer. Men tills dess att detta lyckliga tillfälle inträffar kommer de, så gott de kan, att göra surmulna miner åt verkligheten. En enormt stor surmulen min – det är ”revolutionärismens” högsta uttryck.

Rent ”historiskt”, reformistiskt, mensjevikiskt, passivt och konservativt tänkande sysselsätter sig med att, som Marx sa, rättfärdiga dagens svinaktigheter efter gårdagens svinaktigheter. Dess representanter går in i massorganisationer och upplöser sig där. Sovjetunionens usla ”vänner” anpassar sig efter byråkratin, åkallandes ”historiska” villkor.

I motsats till dessa två läggningar, tar dialektiskt tänkande – marxistiskt, bolsjevikiskt – fenomenen och sätter dem i sin objektiva utveckling och finner samtidigt i dess utvecklings inre motsättningar en grund för realiserandet av dess ”normer”. Det är givetvis nödvändigt att inte glömma att vi förväntar oss att de programmatiska normerna bara kan realiseras om de är det allmänna uttrycket för den själva objektiva historiska processens progressiva tendenser.

Den programmatiska definitionen av en fackförening borde låta ungefär som denna: en organisation för arbetare av en särskild bransch eller industri med målet att (1) kämpa mot kapitalismen för förbättrandet av arbetarnas villkor, (2) delta i den revolutionära kampen för att störta borgarklassen, (3) delta i en ekonomisk organisation med socialismen som grund. Om vi skulle jämföra denna ”normativa” definition med verkligheten skulle vi finna oss tvingade att säga att det inte existerar en enda fackförening i världen i dag. Men ett sådant motsatsställande av norm mot fakta, dvs., av utvecklingens allmänna uttryck mot dess särskilda manifestation av samma utveckling – ett sådant formellt, ultimativt, icke-dialektiskt, motsatsställande av program mot verkligheten är fullständigt livlöst och öppnar inte någon dörr för ingripande av det revolutionära partiet. Och samtidigt kan, under det kapitalistiska sönderfallets tryck, och, under villkoret att våra korrekta ståndpunkter finns inom facket, måste, de existerande opportunistiska fackföreningarna närma sig våra programmatiska normer och spela en progressiv historisk roll. Detta förutsätter, såklart, ett fullständigt byte av ledarskap. Det är nödvändigt att arbetarna i Förenta Staterna, England och Frankrike kör ut Green, Citrine, Jouhau & Co.⁴ Om proletariatet kör ut sovjetbyråkratin i tid kommer de efter sin seger att finna produktionsmedel som fortfarande är nationaliserade och en planerad ekonomisk lägsta former. Detta betyder att de inte behöver börja från början. Det är en enorm fördel! Bara radikala snobbar, som är vanna vid att hoppa från gren till gren, kan lättsinnigt avfärda en sådan möjlighet. Den socialistiska revolutionen är ett för enormt och svårt problem för en att lättsinnigt skaka på huvudet åt dess ovärderliga materiella landvinningar och börja om från början.

Det är utmärkt att kamrater B. och C., till skillnad från vår franske kamrat Craipeau och andra, inte glömmet produktivkrafternas faktor och inte vägrar försvara Sovjetunionen. Men det är fullkomligt otillräckligt. Vad skulle hända om byråkratins kriminella ledarskap skulle stanna ekonomins tillväxt? Kunde det vara möjligt att kamrater B. och C. i ett sådant fall skulle passivt tillåta imperialismen förstöra Sovjetunionens sociala bas? Vi är säkra att så ej är fallet. Deras icke-marxistiska definition av Sovjetunionen som varken en proletär eller borgerlig stat öppnar emellertid dörren för alla slags slutsatser. Det är därför som denna definition måste bli konsekvent förkastad.

⁴ *Sir Walter Citrine* (1887–1976) var generalsekreterare för den brittiska fackföreningskongressen från 1926 till 1946. Han adlades för sin tjänst för den brittiska kapitalismen 1935 och gjordes till baronet 1946.

En samtidigt härskande och förtryckt klass

”Hur kan vårt politiska samvete inte förbittras över det faktum”, säger ultravänsteristerna, ”att de vill tvinga oss att tro att proletariatet i Sovjetunionen, under Stalins styre, är den ‘härskande klassen’ ...?!” Detta påstående, uttryckt på ett sådant abstrakt vis, kan verkligen väcka vårt ”agg”. Men sanningen är att abstrakta kategorier, nödvändiga i analysens process, är fullständigt opassande för synteser, vilka kräver den främsta konkretet. Sovjetunionens proletariat är den härskande klassen i ett efterblivet där det fortfarande är brist på livets mest nödvändiga behov. Sovjetunionens proletariat härskar över ett land som rymmer enbart en tolfedel av mänskligheten; imperialismen härskar över de övriga elva tolfedelarna. Proletariatets styre, redan stympt av landets efterblivenhet och fattigdom, är dubbelt och tredubbelt deformerat av världsimperialismens tryck. Proletariatets maktorgan – staten – blir ett organ för imperialismens tryck (diplomati, arme, utrikeshandel, idéer och sedvänjor). Kampen för dominans sedd på en historisk skala är inte mellan proletariatet och byråkratin, utan mellan proletariatet och världsbourgeoisin. Byråkratin är enbart en överförande mekanism i denna kamp. Kampen har inte nått sitt slut. Trots alla Moskvaklickens försök att visa sin pålitliga konservatism (Stalins kontrarevolutionära politik i Spanien!) litar inte världsimperialismen på Stalin, den skonar inte honom från de mest förödmjukande smällar och är ständigt redo att störta honom. Hitler – och däri ligger hans styrka – uttrycker mer konsekvent och öppet världsbourgeoisins inställning till sovjetbyråkratin. För bourgeoisin – fascistisk såväl som demokratisk – är Stalins isolerade kontrarevolutionära bedrifter inte nog; den behöver en fullständig kontrarevolution i egendomsförhållandena och ett öppnande av den ryska marknaden. Så länge som detta inte har skett anser bourgeoisin att Sovjet är fiendligt inställd till den. Och det är rätt.

De koloniala och halvkoloniala ländernas inre regim har en överväldigande borgerlig karaktär. Men den utländska imperialismens tryck förändrar och förstör dessa länders ekonomiska och politiska struktur till den grad att dess inhemska borgarklass (även i politiskt oberoende länderna i Sydamerika) bara delvis uppnår status som härskande klass. Det är sant att imperialismens tryck på efterblivna länder inte förändrar deras grundläggande sociala karaktär eftersom förtryckaren och den förtryckte bara representerar olika nivåer av utveckling i ett och samma borgerliga samhälle. Icke desto mindre är skillnaden mellan England och Indien, mellan Japan och Kina, mellan Förenta Staterna och Mexico så stor att vi bestämt skiljer mellan förtryckande och förtryckta borgerliga länder och vi anser det vara vår plikt att stöda den senare i dess kamp mot den förre. De koloniala och halvkoloniala ländernas bourgeoisie är en halvt härskande, halvt förtryckt klass.

Imperialismens tryck på Sovjetunionen har en förändring av själva Sovjetsysamhällets natur som sitt mål. Kampen – idag fredlig, i morgon militär – handlar om ägandeformer. I sin kapacitet av en överföringsmekanism i denna kamp stöder sig nu byråkratin på proletariatet mot imperialismen och nu på imperialismen mot proletariatet, allt för att öka sin egen makt. Samtidigt utnyttjar den obarmhärtigt sin roll som distributör av de magra livsnödvändigheterna för att kunna skydda sitt eget välbefinnande och makt. Av detta framkommer att proletariatets styre antar en inskränkt, tyglad och förvrängd karaktär. Man kan, med fullt berättigande, säga att proletariatet, härskande i ett efterblivet och isolerat land har förblivit en förtryckt klass. Förtryckets upphov är världsimperialismen; förtryckets överföringsmekanism – byråkratin. Om det i dessa ord, ”samtidigt en härskande och förtryckt klass”, ligger någon motsägelse, så härstammar den inte från misstag i tänkande, utan från motsättningarna i själva situationen i Sovjetunionen. Det är just precis därför som vi förkastar teorin om socialismen i ett land.

Erkännandet av Sovjetunionen som en arbetarstat – inte som en typ av, utan som en stympning av en – innebär inte alls en teoretisk och politisk amnesti åt Sovjetbyråkratin. Tvärtom, dess reaktionära karaktär avslöjas fullt ut i motsättningarna mellan dess antiproletära politik och en arbetarstats behov. Enbart genom att föra fram frågan på detta vis får våra avslöjningar av stalinistklickens brott full drivkraft. Försvaret av Sovjetunionen innebär inte bara den högsta formen av kamp mot imperialismen, men också ett förberedande av störtandet av den bonapartistiska klicken.

Sovjetunionens existens visar hur stora möjligheter som finns i arbetarstater och hur starkt dess motståndskraft är. Men denna erfarenhet visar också hur stark kapitalismens och dess byråkratische tjänare är, hur svårt det är för proletariatet att uppnå full befrielse och hur nödvändigt det är att skola och härda den nya internationalen i den kompromisslösa revolutionära kampens anda.

L. Trotskij
25:e November 1937
Coyoacán, D. F.